

UTCANEVEK

Irta Rakovszky Iván

Nagy érdeklődéssel olvastam Gallina Frigyes dr. tanácsnoknak Budapest Utcanevei címen írt értékes tanulmányát. Mégis nem annyira ez a tanulmány, mint inkább Csáthó Kálmánnak a Budapesti Hírlap hasábjain hozzáfűzött reflexiói késztetnek arra, hogy vele foglalkozzam.

Csáthó cikkében ugyanis udvarias szemrehányással illeti a közterületek elnevezésére hivatott intézményt: a Közmunkatanácsot és pedig úgy érzem, hogy igaztalanul. Igaztalanul a régen működött tanácsokat, amelyek mai szemmel nézve bár sok furesaságot gondoltak ki, de koruk szellemének tükrében szemügyre véve, nem tettek egyebet, mint hogy az akkori igények és felfogások értelmében jártak el. A Fővárosi Közmunkák Tanácsának megalkotása idején még senkinek sem jutott eszébe, hogy az utcák elnevezésében rendszert és ötletességet követeljen. Az utcaelnevezés akkor egyszerű technikai munka volt. Kikerestek — talán szótárból, vagy lexikonból — egy-egy szót s abból lett az utcanév, mert az utcaelnevezés akkor nem jelentett egyebet, mint a városban való tájékozódás megkönnyítésének eszközt s erre a közismert és mindenki által könnyen megjegyezhető szavak kínálkoztak legalkalmasabbnak.

Később már komolyabb hibák történtek. Kitért az utcakeresztezési láz és minden előkészítés nélkül, pillanatnyi hangulatok hatása alatt kapartak le régi és patinás utca neveket még a Belvárosban is, csak azért, hogy olyan személynévvel helyettesítsék, amelyeknek nem egyszer már rövid néhány év alatt az emléke is eltűnt. Ez a korszellem, amely az utca-
nevek gyakorlati célját teljesen elhanyagolta s az utcaelnevezésben a kegyeleti emlékkálifás eszközt látta, gyakran mosolyra késztető elvéledésekig vezetett, de korszellem volt, amely nyomást gyakorolt a Közmunkatanácsra és amely alól más területek bizonyára még sokkal kevésbé vonhatták volna ki magukat.

A mostani Közmunkatanácsot pedig megvédi Gallina tanácsnok maga, mert az érdemes szerző munkája végén közli a Közmunkatanács 1928-ban alkotott új szabályzatát, amely az utcaelnevezéseknél érvényesítendő elveket foglalja össze és amely elvek tökéletesen megfelelnek éppen annak, amit úgy Gallina, mint Csáthó nyomtatékosan követel.

A dolgok lényegére nézve tehát teljes volna az egyetértés.

Egy részletkérdésben azonban mégis ellent kell mondanom a tanulmánynak. Ez az utcaelnevezések általános revíziója, melyet Gallina is és Csáthó is vegyesbizottság kiküldésével kívánna megoldani.

A fentiekből következőleg egy percre sem tagadom én sem, hogy Budapest utcái sorában a régi és még régebbi időből származó sok oly elnevezés található, amelynek kiküszöbölésére törekedni kell, de viszont az általános revízió kétségtelenül évekre visszaható nagy zavaroknak lenne az előidézője. Ugy a közönség tájékozódását, valamint a posta, rendőrség és egyéb hatóságok teendőinek ellátási rendjét teljesen felforgatná.

Az ilyen radikális eljárás végrehajtását tisztán esztétikai, nyelvészeti, történeti, tehát elvont megfontolások kívánják s ezekkel szemben nem hanyagolhatjuk el a gyakorlati szempontot — az utcaelnevezés egyedüli lételemét — a tájékozódás elősegítését, oly mértékben, hogy még a régi pesti lakosnak is évekig, mesterségesen elébe állított tájékozódási problémákon kelljen törnie a fejét. A hibák, tévedések elűntetése — meggyőződésem szerint — ma már csak lassan, fokozatosan történhetik s ez a feladat állandóan foglalkoztatja is a Közmunkatanács illetékes bizottságát.

Ugyanígy vagyunk a régi utca-
nevek visszaállításával is. A közönség nem szívesen látja az utca-
nevek felcserélését, ha egyszer megszokta őket, még akkor sem, ha azt régebbi hibák kiigazítása parancsolóan követelné. Ezért tehát ezen a téren is okos és lassú átmenetre kell be-
rendezkednünk.

Az az elgondolás, hogy a revízió után az utcaelnevezéseket egyszerűen szüntetlessük, csak a papiroson valószínű meg, de a gyakorlati élettel ellenkezik. Valódi nagyjaink tisztelete és megbecsülése, külföldi kapcsolataink mélyítése és sok egyéb szempont néha egyenesen megköveteli, hogy egyes esetekben még az átkeresztelés terén is, kivételt tegyünk. Emellett a főváros állandó fejlődésével új utcák keletkeznek, ezeknek is nevet kell adni s azok a sorozatos új utca-
nevek, amelyek a lapokban időnkint megjelennek, majdnem kivétel nélkül eddig névtelen utcák nevei. De amikor kegyeleti okokból kell valamelyik előkelőbb utcának nevet adni, még akkor is óvatosan járunk el. A nagykorúton belül például semmiféle utcaátkeresztelésbe nem megyünk bele. Másutt is lehetőleg olyan útvonalat keresünk, ahol az új elnevezés a tájékozódás megkönnyítésére szolgál. Így tettünk például az István-út egyik részének átnevezésénél. Ez az út beépítési módjával két részre szakadt, kétféle jellegű volt. Ezért az István-útnak a Rottenbiller-utca-
től az Aréna-útig terjedő szakaszában a régi elnevezést fenntartottuk, míg az Aréna-úttól a Hungária-középkörútig terjedő egészen más jellegű szakaszát neveztük el Ajtosi Dürer-sornak, hálás megemlékezésül a Nürnbergben élt, de magyar származású, világhírű festőművészünkről.

A Rétke-utca építészeti kiképzésénél fogva szintén két külön jellegű szakaszra oszlott, a Széna-térről, a Káplár-utcaig terjedő szakasz egyszerű, elővárosi utcajellegű mutat. E szakasz nevét érintetlenül hagytuk, az útvonalnak azt a másik részét azonban, amely a Városmajor mentén négyes fasorral tagolva, mint széles és előkelő útvonal fut ki a budai hegyek felé, jelentőségéhez mérten Olasz-fasornak neveztük el, hálás viszonzásul annak a barátságos aktusnak, hogy az olasz nemzet Róma egyik szép terének a „Piazza Ungheria“ nevet adta.

Azt hiszem, ilyen és ehhez hasonló utcaátnevezések annyira helyénvalók, hogy azok ellen tárgyalagos bírálat nem emelheti fel tiltakozó szavát.

Gallina Frigyes munkája oly kitűnő, hogy megbocsáthatja, ha egy-egy tévedését helyreigazítom. Csak olyanokat, amelyeket gyakran hallunk másutt is s ezért általános tévedésnek tekinthetők.

Szerző egy helyen azt mondja, hogy a Kecskeméti-utca elnevezése nem szerencsés, mert ez az utca nem vezet Kecskemét felé. Az igazság az, hogy a Kecskeméti-utca folytatásában haladó útvonalak igenis Kecskemét felé visznek, ha országúton s nem vonaton akarunk odamenni. Ez a mellékes kérdés azért nyer fontosságot, mert több belvárosi utca van, amely a főváros környékét nem ismerő városiak előtt ma már ismételtlen irányt jelez s melyet éppen ezért — Gallina helyes intencióival ellentétben — egyesek szívesen eltörölnének. Az antós világban az ilyen nevek megkönnyítik a közlekedést s nem szabad őket elpusztítani, annál kevésbé, mert meg vannak gyökeresedve és eltűnésük méltó felháborodást kelthetne.

A szerző nevelésesen kipécézi a Cipő-utca nevet, pedig ez az utcanév ősi idők szülötte és bizonyára a nép lelkében élő valamely vonatkozásból született meg; mintegy a nép akaratnyilvánítását fejezi ki. Ez a kis utca még a Tabán régi emlékét őrzi mindaddig, amíg orladozó viskóit nem rombolják le. Megszületése a Közmunkák Tanácsának sem bűne, sem érdeme, de sok hasonló társával együtt

12 IRMA 50
Divatos 1 pántos cipő
Ugyanaz tróttor sarokkal 12,50

14 ANCI 50
Legújabb tróttor cipő
Ugyanaz franciá sarokkal 14,50

16 ELZA 50
Divatcipő, franciá és tróttor sarok.
Kül. izléses kivitelben 16,50

19 KATÓ 50
Kivágott cipő, elegáns forma, kül.
buzgó kivitelben 19,50

EGYSÉG ÁRAK

Del-Ka

PARISNYÁT IS CSAK Del-Ka-nál!

RÁVÓCZI-ÚT 6-ERZSÉBET-KRT 28

Fiókolt: Cegléd, Dobozsa, Esztergom, Győr, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Kecskemét, Nagykőrös, Pécs, Szeged, Székesfehérvár, Szombathely

régi, kezdetlegesebb idők emlékét őrzi s bár sem ő, sem társai nem szépek, sem kecsesek, én mégsem tudok haragudni rájuk.

Azt is említi Gallina, hogy a Nagy Sándor-utca neve helytelenül van az utcában kifüggesztve. Igaza van. Csak hogy a Közmunkatanács aktáiban ez a név egészen helyesen van írva és a tanácsnok úr, mint a fővárosi elnöki ügyosztály vezetője, bennünket is lekötöztet, ha a Városházán elkövetett sajnálatos tévedést helyrehozná.

A tanulmányban ajánlott utca-
nevek közül: Vajda János, Pál László, Pöltenberg, Lenin-
gen utca-
neveket a Közmunkatanács már meg-
is valószínűsítette, sőt az alapgondolatnak megfele-

lően, a szabadságharc vezérő egyéniségeinek, valamint a kunc kor más kiválóságai nevének megörökítéséről is gondoskodott. Így van már Vak Bottyán, Jávorka Ádám, Esze Tamás, Balogh Ádám, Gábor Áron stb. utca is.

Végül elárulom, hogy magam is mostanában kezdtem meg egy, az utcaelnevezésekre vonatkozó tanulmány írását. Ez a rövid fejtegetés inkább elvekkel foglalkozik, de az abban lefektetett elmélet, kis kivétellel, fedi azt, amit Gallina gyakorlati dolgozata kíván.

Örömmel tölt el, hogy elvei és elgondolásai, bár sohasem beszéltem vele a témáról, mindenben megegyeznek a Közmunkatanács újabb kialakult, általam képviselt álláspontjával.

Vásároljunk tavaszi divatcikkeket:

**Tweedszöveteket, ruhakelméket
Georgetteket, Crêpe de Chineket
Műselyem ujdonságokat
Női-, férfi fehérneműket
Vásznakat, sifonokat, lepedőket
Puplinokat, zefíreket, nanszút
Frottierkelméket, törülközőket
Selyemharisnyákat, kesztyűket
Divatos selyem vállkendőket**

A legjobb választék áll nb. rendelkezésre és araink olcsóságáról feltelesen meg fog győződni. Látogassa meg

Klein Antal

divatnagyrúháza Alapítva 1889.

Király-utca 53.

(Akácfa-utca sarok) a Teréz templommal